

ἀκυρίευτος ἐπίθ. Πόντ. (Οἶν.) — Λεξ. Λάουνδ. Ἡπίτ.

Τὸ μεσν. ἐπίθ. ἀκυρίευτος.

1) Ὁ μὴ κυριευθεὶς Λεξ. Λάουνδ. Ἡπίτ. 2) Μεταφ. μὴ καταληφθεὶς ὑπὸ πάθους ἠθικοῦ Πόντ. (Οἶν.)

ἀκυρος ἐπίθ. λόγ. κοιν. ἄτσουρος Λέσβ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἄκυρος.

1) Ὁ ἐστερημένος νομίμου κύρους, ἐπὶ διαθηκῶν, συμβολαίων, πωλητηρίων ἐγγράφων, δωρητηρίων κττ.: ἄμος ἀκυρος. Διαθήκη ἀκυρη. Ἐγγραφο-συμβόλαιο ἀκυροφιν. 2) Ὁ μὴ χρησιμοποιούμενος, ἀχρησιμοποίητος, χρεῖστος κοιν.

ἀκυροχάρτι τό, Χίος

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. ἄκυρος καὶ τοῦ οὐσ. χαρτί.

1) Ἐγγραφον ὑποκείμενον εἰς ἀκύρωσιν ὑπὸ ἀρμοδίου ἀρχῆς. 2) Ἐγγραφον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀκυροῦται προγενεστέρα πράξεις.

ἀκυρώνω λόγ. κοιν.

Ἐκ τοῦ μεταγν. ἀκυρῶ.

Καθιστῶ τι ἄνευ κύρους, ἄνευ ἰσχύος, καταργῶ, ἀθετῶ: Ἀκυρώνω διαθήκη - ἐκλογὴ - συμφωνία.

ἀκύρωτος ἐπίθ. (I) ἀμάρτ. ἀτῶρωτος Πόντ. (Ῥοφ.)

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἀκύρωτος = ὁ μὴ ἐπικεκυρωμένος.

1) Ὁ μὴ λαμβάνων τέλος, ὁ μὴ περατούμενος: Ἡ δουλεία ἀτῶρωτο ἐν (ἡ ἐργασία δὲν τελειώνει). 2) Ὁ μὴ ἐξαντληθεὶς: Ἀτῶρωτο φαεῖ - ψωμί κττ.

ἀκύρωτος ἐπίθ. (II) Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. *κυρωτός < κυρώνω (II).

Ὁ στερούμενος πατρὸς ἐνθ' ἄν.: Γνωμ.

Ἀκύρωτος καὶ ἀμάνρωτος καὶ ὄρφανός 'ς σὸν κόσμον

(ἐπὶ τοῦ στερουμένου παντὸς συγγενοῦς. Συνών. πεντάρφανος) Σάντ.

ἀκωστάριστος ἐπίθ. Λεξ. Ἐλευθερουδ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. *κωσταριστός < κωσταρίζω.

Ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖου δὲν ὠρίσθη ἡ τιμὴ, ὁ μὴ τιμολογηθεὶς, ἐπὶ ἐμπορεύματος.

-**άλα** κατάλ. παραγωγικὴ πολλαχ.

Ἐξ οὐσ. παραγομένων ὑποχωρητικῶς ἐκ ρημάτων, οἷα: μουντζαλώνω - μουντζάλα, πιλαλώ - πιλάλα κττ. ἀπεσπάρθη ὁλόκληρον τὸ -άλα ὡς κατάλ. Πβ. NDossios Beitr. neugr. Wortbild. 29, ΓΧατζιδ. MNE 2,250 καὶ KDieterich ἐν Balkan - Archiv 4 (1928) 121 καὶ 143.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται οὐσιαστικά μετ' ἀφρημένης ἢ καὶ συγκεκριμένης σημασίας, οἷον: κρεμῶ - κρεμάλα, τρέχω - τρεχάλα, φεύγω - φευγάλα κτλ.

άλα ἐπιφών. σύνηθ.

Τὸ Ἑνετ. *ala* = ἐμπρός ὡς ὄρ. ναυτικός.

1) Ἐκφράζει προτροπὴν πρὸς κίνησιν ἰδίᾳ ἐν τῷ ναυτικῷ βίῳ ἐπαναλαμβανόμενον συνήθως ἢ συνεκφερόμενον

μετ' ἄλλων παρακελευσματικῶν λέξεων σύνηθ.: Ἄλα ἄλα! Ἄλα ἐμπρός! Ἄλα γειά σου! Ἄλα ἄλα, μὴ χάνετε καιρό! Ἄλα ἄλα τὸ κουπί! Ἄλα μόλα! (προσταγὴ τοῦ πλοιάρχου πρὸς τοὺς ναύτας) σύνηθ. Ἄλα, Γοργάδα, ἄλα! (προτροπὴ πρὸς ἵππον) Πελοπν. (Ἄργ.) Ἄλα τὸ βούτυρο, καλὸ βούτυρο! (διαλάλησις τοῦ πωλητοῦ βουτύρου, ἥτοι ἐμπρός, νὰ ἀγοράσετε βούτυρο καλόν!) Κύθν. Ἄλα νὰ τ' ἀβγατίσωμε! (ἐμπρός νὰ τὰ τελειώσωμεν) Σίφν. Συνών. ἐμπρός.

2) Ἐκφράζει χλευασμὸν πρὸς τὸν προσπαθοῦντα μὲν νὰ κατορθώσῃ τι, ἀλλ' ἀποτυγχάνοντα Κεφαλλ. Μακεδ. (Γκιουβ.) κ. ἄ.: Ἄλα ποῦ δὲ δορεῖς νὰ καβαλλικέψῃς! (ἔ, σὺ ποῦ δὲν ἠμπορεῖς κτλ.) Κεφαλλ. Ἄλα ποῦ δὲ σὲ θέλει! αὐτόθ. Ἄλα! (πρὸς τὸν ἐν παιδιᾷ ἀποτυγχάνοντα τοῦ σκοποῦ κατὰ τὴν βολὴν) Γκιουβ.

άλα ἢ, Σῦρ. (Ἐρμούπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιφών. ἄλα οὐσιαστικοποιηθέντος.

Ἀρωγή, βοήθεια: Δῶσε μου μὴν ἄλα.

άλαβαστράκι τό, ἀμάρτ. ἄλαμαστράτ' Λέσβ.

Ὑποκορ. τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἀλάβαστρον, ὅπερ νῦν δὲν μαρτυρεῖται.

Ὑαλὸς ἀρίστης ποιότητος, κρύσταλλος. Συνών. κρύσταλλο. [**]

άλαβαστρένιος ἐπίθ. Κῶς κ. ἄ. — ΓΜαρκορ. Μικρὰ ταξιδ. 68 ELegrand Chansons 232 — Λεξ. Λάουνδ. ἀλοβοστρένιος Πελοπν. (Καλάβρυτ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἀλάβαστρον ἀμαρτ. νῦν. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

Ὁ ἐξ ἀλαβάστρου πεποιημένος, ὁ ὅμοιος πρὸς ἀλάβαστρον ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Ἐχει καὶ μαῦρα μάτια καὶ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, στηθάκια ἄλαβαστρένια, βυζάκια στρογγυλά

ELegrand ἐνθ' ἄν. Ἐν παραλλαγῇ.

Στηθάκια ἀλοβοστρένια, βυζάκια στρογγυλά.

Καλάβρυτ. — Ποίημ.

Πλήθος μαλλιά κυμάτιζαν 'ς τὸ ἄλαβαστρένιο σῶμα

ΓΜαρκορ. ἐνθ' ἄν. Συνών. ἀλαβάστρινος.

άλαβάστρινος ἐπίθ. ΚΠαλαμ. Πολιτ. καὶ μοναχ. 134 — Λεξ. Ἡπίτ.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. ἀλαβάστρινος.

Ἀλαβαστρένιος, ὁ ἰδ., ἐνθ' ἄν.: Ποίημ.

Τὰ κρίνα τ' ἀλαβάστρινα | τοῦ Ἀπρίλι θυματήρια.

ΚΠαλαμ. ἐνθ' ἄν.

άλαβαστρίτης ὁ, Ζάκ. — Λεξ. Λάουνδ. Ἡπίτ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἀλαβαστρίτης.

Τὸ ὀρυκτὸν ἀλαβαστρίτης, ποικιλία γύψου ἢ ἀσβεστίου. [**]

άλαβέρα ἢ, Πόντ. (Ἱμερ. Κερασ. Κοτύωρ.)

Ἐκ τοῦ μεσν. οὐσ. ὁλόβηρος = βάμμα πορφυροῦν. Πβ. Προκοπ. Ἀνέκδ. 142,4 (ἔκδ. Βόνν.) «βάμματος δὲ τοῦ βασιλικοῦ, ὅπερ καλεῖν ὁλόβηρον νενομίκασι».

Ὑφασμα μεταξωτὸν παρουσιάζον ποικιλίαν ἀποχρώσεων ἀναλόγως τῆς θέσεως συνήθως ὄν χρώματος βύσσου ἀποκλίνοντος πρὸς τὸ ἰόχρουν ἢ πράσινον ἢ κυανοῦν

ἐνθ' ἄν.: "Αμον ἀλαβέραν δι' καὶ παίρ' (ὡς ἄλ. δίδει καὶ παίρνει, ἦτοι ἀλλάζει χρώματα. Ἐπὶ ἀστάτου) Ἰμερ.

άλαβερσάδα ἦ, Σῦρ. (Ἐρμούπ.)

Ἀγνώστου ἐτύμου.

Ἡ κυρτότης τοῦ πλοίου περὶ τὸ μέσον: *Κάνει ἀλαβερσάδα τὸ καράβι.* Συνών. φρ. *κάνει ξεστρέμματα.*

άλαβωσιὰ ἦ, ἄγν. τόπ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀλάβωτος.* Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

Τὸ νὰ εἶναι τις ἄτρωτος.

ἀλάβωτα ἐπίρρ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀλάβωτος.* Ἡ λ. καὶ παρὰ Βλάχ.

Ἄνευ βασκανίας, συνήθως ἐν εὐχῇ ἀποτρεπτικῇ τοῦ κακοῦ: Φρ. *Ἀλάβωτά σου!* (συνών. φρ. *ποῦ νὰ μὴ βασκαθῇς!*) *Ὁ δεῖνα, ἀλάβωτά του, εἶναι παχύς!* Συνών. φρ. *μάτι νὰ μὴ τὸν πιάσῃ!*

ἀλάβωτος ἐπίθ. σύνηθ. ἀλάβουτους βόρ. ιδιῶμ. ἄβουτε Τσακων.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *λαβωτός* < *λαβώνω.* Ἡ λ. παρὰ Βλάχ. καὶ ἐν Ἑρωτοκρ. Δ 1697 (ἐκδ. ΣΞανθοῦδ.) «ἤβαλε τὸ σκουτάριον τοῦ ὀγιά νὰ τὴ βλέψη | μὰ ἡ κοπανιά ἔτσ' ἀλάβωτο δὲ θενὰ τὸν ἀφήσῃ».

1) Ὁ μὴ λαβωμένος, ἀπλήγωτος, ἄτρωτος σύνηθ. καὶ Τσακων.: *Πολλοὶ χτυπηθήκανε, μ' αὐτὸς ἔμεινε ἀλάβωτος σύνηθ. || Ποίημ.*

Κι ὁ ἀλάβωτος κι ὁ ἀσκλάβωτος κατακυλῶντας μπαίγνιο τῆς γῆς νὰ χαμωσέρονται κι ἀπάνω του ἕνας ὄχλος

ΚΠαλαμ. Φλογέρ. βασιλ. 121. 2) Ὁ μὴ βασκανθεῖς, ἀβάσκαντος Κρήτ.

ἀλαγάριστος ἐπίθ. Λεξ. Λάουνδ. Περίδ. Ἡπίτ. ἀλαγάρστους Ἡπ. Θράκ. (Ἀδριανούπ. Αἰν.) Μακεδ. Σάμ. Στερελλ. (Εὐρυταν.) κ. ἄ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. **λαγαριστός* < *λαγαρίζω.*

Ἀκαθάριστος, ἀκατακάθιστος, θολός, συνήθως ἐπὶ ὑγρῶν καὶ μετάλλων ἐνθ' ἄν.: *Κρασί ἀλαγάρστου* Εὐρυταν. Ἡπ. Μακεδ. Ἀσὴμ' - μάλαμα ἀλαγάρστου Ἡπ. Συνών. *ἀκαταστάλαχτος* 1, *ἀλαμπικάριστος.*

ἀλάγι τό, Τῆν.

Ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ὄρ. *alhagi.*

Ὁ θάμνος ἁλωνῖς ἢ Μαυριτανικὴ (*alhagi Maurorum*) τοῦ γένους τῆς ἁλωνίδος (*alhagi*) τῆς τάξεως τῶν ἐλλοβοκάρπων (*leguminosae*), πιθανῶς ἢ Αἰθιοπικὴ ἐλαία τοῦ Στράβωνος (16,777). [**]

ἀλάγιαστα ἐπίρρ. Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἁμαρτ. ἐπιθ. *ἀλάγιαστος*, δι' ὃ πβ. τὸ ρ. *λαγιάζω.*

Ἀκαταπαύστως, διαρκῶς: *Ὅποιος πάη γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ἀθάνατο νερὸ πρέπει νὰ περάσῃ ἀπομέσ' ἀπὸ δυὸ βουνὰ ποῦ χτυπᾷ τό 'να ἀπάνω 'ς τ' ἄλλο ἀλάγιαστα (ἐκ παραδ.)*

ἀλαγύνιστος ἐπίθ. Λεξ. Ἐλευθερουδ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. **λαγυνιστός* < *λαγυνίζω.*

Ὁ μὴ τεθεῖς εἰς λάγυνον, ἐπὶ ἐλαιοκάρπου.

ἀλαδιδά ἦ, Σάμ. κ. ἄ. ἀναλαδιδά Σίφν. — Λεξ. Αἰν.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐσ. *λαδιδά.*

Ἀφορία ἐλαίου ἐνθ' ἄν.: *Φέτου ἔχουμι ἀλαδιδά* Σάμ. Ἀντίθ. *λαδιδά.*

ἀλάδιαστος ἐπίθ. ἁμαρτ. ἀλάδιαστους Ἰμβρ. ἀλάδιαγους Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. **λαδιαστός* < *λαδιάζω.*

1) Ὁ ἐστερημένος ἐλαίου, ἐπὶ τροφῶν ἐν γένει ἐνθ' ἄν.: *Ἀλάδιαστα φασούλια* Ἰμβρ. *Ἀλάδια σαλάτα, ἀλάδιαγους φαεῖ* Αἰτωλ. *Ἀλάδιαγα λάχανα* δὲν τρώουντι αὐτόθ. 2) Ὁ μὴ χρισθεῖς δι' ἐλαίου, ἀβάπτιστος Στερελλ. (Αἰτωλ.): *Οἱ Τοῦρ' εἶνι ἀλάδιασι.* 3) Βάρβαρος, ἀγροῖκος Στερελλ. (Αἰτωλ.): *Εἶνι ἀλάδιαγους 'λότιλα.* Ἀποὺ σέναν τὸν ἀλάδιαγους τί νὰ πάρου;

Πβ. *ἀλαδος, ἀλάδωτος.*

ἀλαδος ἐπίθ. ἁμαρτ. ἀνάλαδος Κάμπ. Κρήτ. Πελοπ. (Μάν.) κ. ἄ. ἀνάλαδους Λέσβ. ἀνήλαδος Ἰων. (Κρήν.) Χίος ἀνήλαδους Λέσβ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐσ. *λάδι.* Πβ. καὶ μεταγν. *ἀνέλαιος.*

1) Ὁ ἄνευ ἐλαίου, ἐπὶ τροφῶν ἐνθ' ἄν.: *Χόρτα ἀνάλαδα* Μάν. *Φαεῖ ἀνήλαδου* Λέσβ. || Ἄσμ.

Μαλώνει μ' ὁ κακὸν γνῶμος τὸ πῶς δὲν τοῦ μαγεῖρεψα, τῇ μαγειρεῖᾳ τὰ λάχανα, τ' ἀνάλατα, τ' ἀνάλαδα

Κάμπ. 2) Ὁ μὴ χρισθεῖς δι' ἐλαίου τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος, ἀβάπτιστος, ἐπὶ Μουσουλμάνου Ἰων. (Κρήν.)

Πβ. *ἀλάδιαστος, ἀλάδωτος.*

ἀλάδωτος ἐπίθ. κοιν. καὶ Πόντ. (Οἶν. Τραπ.) ἀλάδουτους βόρ. ιδιῶμ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *λαδωτός* < *λαδώνω.*

1) Ὁ μὴ περιλειφθεῖς δι' ἐλαίου κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ. Οἶν.): *Μηχανὴ ἀλάδωτη. Τουφέκι ἀλάδωτο* κοιν. *Τὸ καμίσι μ' ἀλάδωτον ἐν'* (τὸ ὑποκάμισόν μου εἶναι ἀλάδωτον, ἦτοι δὲν ἐρρυπάνθη δι' ἐλαίου) Τραπ. 2) Ὁ ἐστερημένος ἐλαίου σύνηθ. καὶ Πόντ. (Τραπ. Οἶν.): *Τὸ φαεῖ εἶναι ἀλάδωτο* Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) κ. ἄ. *Λάχανα ἀλάδωτα* Στερελλ. (Εὐρυταν.) *Ἀδὰ 'ς σὴ Σαρακοστήν ἀλάδωτοι ἐπέμ' ναμε* (κατὰ τὴν παροῦσαν Τεσσαρακοστήν ἀλάδωτοι ἐμείναμεν, δηλαδὴ δὲν ἐφάγαμε λάδι) Τραπ. Ἀντίθ. *λαδερός.* β) Οὐσ., μοναχὸς μὴ τρώγων ποτὲ ἔλαιον Ἀθ. 3) Ὁ μὴ χρισθεῖς δι' ἐλαίου τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος, ὁ ἀβάπτιστος, ἐπὶ Μουσουλμάνου ἢ Ἰσραηλίτου σύνηθ.: Φρ. *Ἀλάδωτος κι ἀνάλατος* (ἐπὶ Ἰσραηλίτου) ἄγν. τόπ. Συνών. *ἀβάφτιστος.* β) Κακός, ἀγροῖκος, διεστραμμένος Ἡπ. Πελοπ. (Βασαρ. Λακων.) κ. ἄ.: *Ὡ, τὸν ἀλάδωτο! Λακων.* 4) Ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου βρομοῦν οἱ πόδες ὡς δῆθεν μὴ χρισθέντος διὰ μύρου κατὰ τὴν βάπτισιν Πελοπ. (Λακων.)

Πβ. *ἀλάδιαστος, ἀλάδος.*

άλαζονειά ἦ, Ἡπ. Θράκ. (Πλάταν.) ἀλαζονειά Ἡπ. (Χουλιαρ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. *ἀλαζονεία* = οἷησις, μεγαλαυχία.

1) Ἀταξία Θράκ. (Πλάταν.) 2) Θλίψις Ἡπ. (Χουλιαρ. κ. ἄ.): *Μιγάλ' ἀλαζονειὰ τόπισι τ' καημέν' ἀποὺ τὸν θάνατον τ' πιδιῶ τ' Χουλιαρ.*

